

BOEKBESPREKINGEN

Wat houd ik in mijn tropisch aquarium? door J. G. Th. van Nes en J. H. Scheffel. Illustraties door Jos Ruting. 3e druk, 1957. Uitg. W. J. Thieme, Zutphen. Prijs geb. f 4,50.

Bedoeld als een eenvoudige handleiding voor aquariumliefhebbers, neemt dit boekje een goede plaats in onder de talrijke uitgebreidere werken, die over deze sport de laatste tijd verschijnen. De schrijvers geven in klein bestek een overzicht van de vervaardiging, inrichting en onderhoud van het tropisch aquarium. Uiteraard hebben zij hierbij een keuze moeten maken en moesten zij zich beperken bij de behandeling van planten- en diersoorten die in deze aquaria te vinden zijn. Vooral de plantenlijst lijkt mij te uitgebreid. Verschillende van de genoemde soorten, uit ons eigen land afkomstig, zullen beslist geen succes blijken te zijn in een tropische bak. Dit geldt ook voor enkele behandelde slakkensoorten. Groot bezwaar heb ik tegen de termen slagaderlijk en aderlijk bloed in de betekenis van zuurstofrijk en koolzuurrijk bloed. Ook blijft de betekenis van sommige passages na lezing onduidelijk, b.v. welke de betekenis van de zwemblaas is. In taalkundig opzicht zijn er nog al wat aanmerkingen. De beginnening krijgt door dit boekje een goede steun bij de opbouw van zijn liefhebberij.

v. N.

Wat bloeit op tafel en voor het raam? Handleiding voor de verzorging en het kweken van meer dan 200 kamerplanten van Bruno Schönfelder, vrij naar het Duits door Maria C. H. Ruys. 5e druk 1957. Uitg. W. J. Thieme, Zutphen. Prijs geb. f 3,90.

Het is merkwaardig hoe kamerplanten aan mode onderhevig zijn. Tal van soorten zijn niet in de handel, maar worden door de ene liefhebber aan de andere doorgegeven. Andere soorten vormen het steeds uitgebreidere assortiment, waarmede de kwekers de liefhebbers ten dienste staan. De handleiding wil een steun zijn bij de keuze en de verzorging van planten, die zich goed in onze huiskamers laten kweken. Het is een raadgever wat betreft grondsoort, standplaats, bemesting, begieting, verpotten, voortkweken, plantenziekten en schadelijk gedierte. De afzonderlijke soorten staan in een aantal tabellen gerangschikt en zijn voor het merendeel van duidelijke afbeeldingen voorzien. Bij de beschrijving is steeds de grootste nadruk gelegd op de kweekwijze.

v. N.

Die Sonne von Prof. dr. Kiepenheuer. Verständliche Wissenschaft, Springer Verlag, Berlin-Göttingen-Heidelberg 1957. Prijs DM 7,80.

Dit boekje van de hand van Dr. K. V. Diepenheuer, professor aan de universiteit van Freiburg (Br.) en directeur van het Fraunhofer instituut, geeft op populaire wijze, zonder veel gebruik te maken van formules, kort en duidelijk en voor iedereen goed verstaanbaar een beschrijving vooreerst van het zonnestelsel (de schrijver noemt het „die Sonnenfamilie”), de planeten, kometen, meteoren enz. vervolgens van datgene, wat

tot nu toe van de zon bekend is, zonder evenwel de lezer te vermoeden met de allernieuwste theorieën.

Op blz. 9 geeft hij een overzicht van het zonsonderzoek in chromologische volgorde, te beginnen bij Heraklides van Pontus 450 v. Chr. tot 1950, metingen van de zonnestraling in het gebied der ultraviolette en Röntgenstralen door middel van raketten.

Dit boekje is ongetwijfeld een goede leidraad voor hem, die iets meer wil weten van het geheimzinnig heelal en kan dan ook ten eerste worden aanbevolen.
R.

Fortschritte der Zoologie im Auftrag der Deutschen Zoologischen Gesellschaft herausgegeben von Max Hartmann, Bd. 11, 1958. Gustav Fischer Verlag, Stuttgart. 353 bladz. Prijs geb. DM 46.—.

In de vorige jaargang van ons Maandblad (blz. 84) werd uitvoerig Band 10 van dit belangrijke tijdschrift besproken. Iedere band geeft een samenvatting van de in de laatste jaren opgedane ervaringen en bereikte resultaten op het gebied van de morfologie (met insluiting van cytologie en histologie), systematiek, phylogenie en verspreiding, fysiologie en oekologie der dieren. De grote waarde van dit tijdschrift ligt in de mogelijkheid, dat een zoöloog, die een bepaald gebied van de dierkunde bewerkt, hier een samenvatting vindt van de gegevens en resultaten, die hij anders slechts met zeer grote moeite kan vergaren, zoals ook duidelijk blijkt uit de zeer uitgebreide literatuurlijst, die aan ieder hoofdstuk is toegevoegd. Thans volgt een kort overzicht van de behandelde onderwerpen.

A. *Morphologie*. Tengevolge van bijzondere omstandigheden kon in deze band slechts twee betrekkelijk kleine onderwerpen behandeld worden, nl. de morfologie en ontwikkelingsgeschiedenis van de Mesozoa en de Porifera, geschreven door Gerhard Czihak uit Tübingen. De studie van de Mesozoa — een kleine groep parasitaire dieren, die in de ontwikkeling geen gastrula-tië stadium bereiken en slechts uit een groep van weinig cellen bestaan — heeft, zoals uit de in de jaren 1945—1956 verschenen geschriften blijkt, maar weinig beoefenaars, terwijl voor de Porifera een grote belangstelling bestaat. In dit laatste phylum wordt een nieuw type van cellen beschreven, nl. de lophocyten, dit zijn cellen met een steel, waaraan een bos draden; vandaar de naam lophocyten of Büschelzellen.

B. *Systematik und Stammesgeschichte*. Wij vinden hier een zeer uitvoerig artikel over Tiergeographie (pp. 35—119) van de hand van Prof. Günther Niethammer, de bekende ornitholoog uit Bonn, met een zeer lange literatuurlijst (22 bladzijden kleine druk) over de jaren 1950—1956. Het is moeilijk de geografie te scheiden van de oekologie, daar de verspreiding van de dieren voor een groot gedeelte afhankelijk is van de omgeving. Ook de mens heeft invloed op de verspreiding der dieren (10 bldz.). Terecht wordt een ruime plaats ingeruimd voor de geschiedenis der fauna in de verschillende gebieden (31 bldz.).

C. *Vergleichende Physiologie des Stoff- und Energiewechsels*.

4. Physiologie der Bewegungen und Teilungsbewegungen tierischer Zellen.

5. Nervenphysiologie.

6. Zentralnervensystem.

De bijdragen 1—3 verschijnen in een latere band, gelijk ook afd. D (*Physiologie des Formwechsels*).

E. *Oekologie* door Prof. dr. W. Kühnelt (pp. 277—327). Bij de bespreking van de vorige band werd reeds de opmerking gemaakt, dat voor een goede bespreking meerdere specialisten aan het woord moesten komen. Van dit hoofdstuk, waarin worden besproken de betrekkingen tussen de dieren en de omgeving, kan eigenlijk hetzelfde gezegd worden, want als men nagaat welke factoren hierbij te pas komen en welke eisen gesteld worden aan de controleproeven, dan spreekt dit wel van zelf. Gelukkig, dat wederom een uitvoerige literatuurlijst over de jaren 1950—1955 (27 bldz. kleine druk) aan de onderzoekers ten dienste staat.

De bedoeling van deze bespreking was enkel en alleen er op te wijzen, welke belangrijke gegevens men in dit boek kan vinden.

K.

Vererbungslehre von Arne Mützing, Professor an der Universität Lund, Schweden, übersetzt von Diter von Wettstein, mit 194 Abbildungen und zahlreichen Tabellen. Text XI, 303 Seiten. Gustav Fischer Verlag, Stuttgart, 1958. Geb. DM 42.—.

Na Erwin Baur's Lehrbuch der Vererbung, dat 25 jaar geleden verschenen is, is er geen leerboek op dit gebied in de Duitse taal verschenen. Dit boek is, zoals men in de aanhef heeft kunnen lezen oorspronkelijk Duits boek, maar een vertaling uit het Zweeds. Dit is echter geen bezwaar. Een goed boek, goed vertaald, blijft een goed boek. Ik kan natuurlijk niet direct beoordelen of de vertaling overal goed is, maar uit de duidelijke taal, de scherpe wijze, waarop de problemen gesteld worden, en de sprekende voorbeelden kan men toch indirect afleiden, dat wij hier met een goede vertaling te doen hebben. Op het gebied van de plantenteelt zijn vele voorbeelden aan Zweden ontleend, maar Zweden neemt in deze ook een vooraanstaande plaats in. Het gaat tenslotte toch om de resultaten en de conclusies, die men er uit trekken kan.

Na een historische inleiding begint het leerboek met de fundamentele zaken, zoals de gewone kerndeling, de reductiedeling, de localisatie der erfactoren enz. en in hoofdstuk V krijgen wij de ontdekking van de Mendelwetten (1865). Deze wijze van behandeling van de stof is zeer goed, want zo wordt de lezer voorbereid om het baanbrekende werk van Mendel beter te begrijpen en te waarderen. Dan volgt de machtige ontwikkeling van de erfelijkheidsleer in deze eeuw en wij maken kennis met het werk van Johannsen, Morgan, Nilsson-Ehle enz.

Een modern leerboek dreigt soms te worden een encyclopedie, ingegeven door de vrees, dat, wanneer men niet alles geeft, men niet up to date is. De schrijver heeft deze klip meesterlijk weten te omzeilen. Het is een modern boek van de genetica in de beste zin des woords, want men komt volkomen op de hoogte van de tegenwoordige stand der wetenschap, en toch wordt men niet voortdurend op een zijspoor gebracht door de uitwerking van alle mogelijke theorieën, die ons toch niet verder helpen.

De talrijke voorbeelden in het boek zijn ontleend aan het planten- en dierenrijk, maar ook aan de mens. In het laatste hoofdstuk komt de schrijver nog eens

uitdrukkelijk terug op „Der Mensch gegenüber den Vererbungsgesetzen”. In dit hoofdstuk wordt o.a. gesproken over rassenkruising. Blijkbaar mag men in Duitsland weer vrij zijn mening zeggen. Een „rein Nordische Rasse” is nergens te vinden en de „idealisierte nordische Herrenmensch” is een product van de fantasie van het nationaal-socialistische Duitsland. Vanzelfsprekend komt in dit hoofdstuk ook ter sprake de Eugenetica, door de schrijver Erbhygiene genoemd. Ik ben het volkomen eens met de schrijver, dat een gelijke deelname van alle lagen van de samenleving aan de voortplanting de beste waarborg is voor de gezonde ontplooiing van de erfelijke eigenschappen en ook met de wens, dat dit niet het geval moge zijn bij hen, die in erfelijke zin ongunstig belast zijn, hetzij lichamelijk hetzij geestelijk. En dan komt de vraag: Wat voor taak heeft de Eugenetica in het laatste geval? Wij onderscheiden positieve en negatieve Eugenetica. Wat de positieve Eugenetica betreft, is het zeer belangrijk, dat de schrijver er de nadruk op legt, dat goede maatschappelijke en andere uitwendige factoren niet alleen veel onheil kunnen voorkomen, maar ook de goede erfactoren veel beter tot hun recht doen komen. Voor de negatieve Eugenetica noemt hij twee middelen: opsluiting in een gesticht van de geestelijk onvolwaardigen en sterilisatie. Op het eerste gaat de schrijver niet verder in, voor het tweede, de sterilisatie, vermeldt hij objectief de Zweedse sterilisatiewetten, waarmee wij het niet eens zijn, maar men kan de schrijver in dezen geen verwijt maken. Dan komt de paragraaf „Die erbhygienische Beratung”. Dit behandelt de schrijver zuiver biologisch. Zo ook de volgende paragraaf over de uitwendige omstandigheden, waarover reeds gesproken is. Ik kan mij voorstellen, dat een andere belichting van het vraagstuk in Zweden weinig effect zou hebben, maar in een Duitse vertaling hadden de andere aspecten van de Eugenetica, die toch de hele mens tot voorwerp heeft, niet mogen ontbreken. Ondanks dit gemis kunnen wij dit leerboek zonder twijfel aanbevelen.

Tenslotte zij nog vermeld, dat wij op het einde van het boek vinden een lijst van de vaktermen met een korte duidelijke verklaring. Die lijst kan haar nut ook hebben, wanneer men andere geschriften over erfelijkheid leest.

K.

In de open lucht, door Dick Dekker. Uitg. De Spaarnerstad, Haarlem, 1958. Prijs f 2,10.

Gezien het grote succes van Buiten, dat reeds herdrukt moest worden (zie dit Maandblad, Jrg. 46, pag. 107) zijn de auteur en de uitgever ertoe overgegaan, een vervolgedeelte samen te stellen onder genoemde titel. In dit werkje geeft Dick Dekker enkele algemene beschrijvingen van landschappen en begroeiingen, die vooral typisch zijn voor het noorden van ons land. Vervolgens gaat hij op zijn lievelingsonderwerp over, vogels en de problemen die daarmee samenhangen. Ook nu geen ellenlange Latijnse namen en geen planten en dieren die een gewoon mens toch nooit te zien krijgt. Kortom weer een boekje dat door zijn opzet, korte rake beschrijvingen met leuke tekeningen in prachtige kleuren bij jong en oud in de smaak zal vallen en hen zal helpen bij het verkennen van de vrije natuur.

v. N.